

ข้อสนเทศในเอกสารสิทธิบัตร

คำว่าข้อสนเทศ ตรงกับคำว่า information ซึ่งมีความหมายว่า what is told หรือ knowledge ดังนั้นในภาษาไทยเมื่อพูดถึงข้อสนเทศย่อมหมายถึง ข่าว (news) ข้อเท็จจริง (facts) ข้อมูล (data) ความรู้ (knowledge) ซึ่งบอกกล่าวแก่กัน อาจบอกกันโดยตรงด้วยวาจา หรือ บันทึกไว้ในรูปเอกสาร ซึ่งมีมากมายหลายประเภท

ในสมัยโบราณ ไม่มีระบบสิทธิบัตร ข้อสนเทศหรือ ความรู้ทางเทคโนโลยี หาได้ยากมาก เพราะเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ ผู้รู้จึงไม่สมัครใจที่จะเผยแพร่ความรู้นั้นโดยไม่มีผลตอบแทน และจะถ่ายทอดความรู้นั้นในขอบเขตที่จำกัดมาก เช่นในครอบครัวหรือบุคคลผู้ร่วมกิจการด้วยเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ โอกาสที่เทคโนโลยีที่มีผู้รู้แล้วจะสูญหายไปไม่ได้มาก เพราะลูกหลานหรือผู้ที่ร่วมกิจการด้วยอาจเปลี่ยนไปทำกิจการอย่างอื่น ๆ และอาจไม่ได้มีการบันทึกความรู้นั้นไว้เลย

ผลเสียของการไม่เผยแพร่เทคโนโลยีที่รู้แล้ว นอกจากจะเกิดการสูญหายตามที่กล่าวแล้ว ยังทำให้ไม่มีการพัฒนาเทคโนโลยีนั้นต่อไปอีกด้วย ซึ่งมีความสำคัญมาก

ประเทศที่พัฒนาแล้วตระหนักดีถึงความสำคัญของการบันทึกและเผยแพร่ความรู้ เพื่อช่วยให้มีการเรียนรู้และเกิดความรู้ในขั้นต่อไป จึงได้ใช้วิธีที่จะทำให้เจ้าของความรู้ทางเทคโนโลยี ยอมเปิดเผยความรู้นั้นโดยมีการตอบแทนแลกเปลี่ยน วิธีนั้นก็คือการจัดให้มีการจดทะเบียนสิทธิบัตร ซึ่งผู้ที่จะจดทะเบียนสิทธิบัตร จำต้องเปิดเผยรายละเอียดของการทำ

สิ่งต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนกับเอกสิทธิ์ในการทำการใช้และการขาย สิ่งนี้ประจักษ์ชัดคั่นทำขึ้นมาได้นั้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ปัจจุบันนี้ไม่มีกฎหมายสิทธิบัตรของประเทศใดที่กำหนดอายุของการคุ้มครองสิทธิไว้เกิน ๒๐ ปี

การจดทะเบียนสิทธิบัตรช่วยให้ความรู้ทางเทคโนโลยีถูกบันทึกไว้ไม่สูญหายไปได้ สิทธิบัตรฉบับแรกในโลก คือสิทธิบัตรสาธารณรัฐเวเนเทียนอันเก่าแก่ (Old Venetian Republic) ออกให้แก่ กาลิเลโอ กาลิเลอี เรื่องระบบไฮดรอลิกที่ใช้ในการสูบน้ำและส่งน้ำ เมื่อประมาณปี ค.ศ. ๑๕๔๔ (๑)

การเปิดเผยความรู้ทางเทคโนโลยีต่อสาธารณชนช่วยให้มีผู้รู้เพิ่มขึ้น และโอกาสที่ความรู้นั้นจะออกเผยและพัฒนาต่อไปยังมีมากขึ้น ยิ่งเปิดเผยเร็วขึ้น ความรู้ก็ยิ่งออกเผยเพิ่มพูนได้มากขึ้นและเร็วขึ้นเช่นกัน ปัจจุบันนี้จึงมีหลายประเทศที่จัดพิมพ์สิทธิบัตรฉบับคำขอออกเผยแพร่ ก่อนที่จะมีการพิจารณาตรวจสอบและออกสิทธิบัตรเพื่อให้เอกสิทธิ์แก่ผู้ยื่นคำขอ ในด้านความรู้ สิทธิบัตรฉบับคำขอส่วนมากไม่แตกต่างจากสิทธิบัตรที่ออกพร้อมกับการให้เอกสิทธิ์

ได้มีการบันทึกความรู้ทางเทคโนโลยีไว้ในเอกสารสิทธิบัตร ตั้งแต่เริ่มมีระบบสิทธิบัตรในโลกนี้เป็นเวลากว่า ๓๘๐ ปี มีจำนวนประมาณ ๓๐ ล้านฉบับ ในระยะหลังเพิ่มขึ้นประมาณปีละ ๑ ล้านฉบับ เป็นเอกสารสิทธิบัตรที่จัดพิมพ์เป็นครั้งแรกประมาณ ๔๖๐,๐๐๐ ฉบับ ในจำนวนนี้ร้อยละ ๗๒ เป็นเอกสารสิทธิบัตรญี่ปุ่น ที่เหลือร้อยละ ๒๘ เป็นเอกสารสิทธิบัตรของประเทศอื่น ๆ (๒)

จากตัวเลขข้างบนนี้จะเห็นได้ว่า เอกสารสิทธิบัตรเป็นแหล่งข้อสนเทศทางเทคโนโลยีที่กว้างขวางมากที่สุด ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ใช้ประโยชน์จากเอกสารสิทธิบัตรมากที่สุดในแง่ของความรู้ และเมื่อเรียนรู้แล้วยังได้พัฒนาความรู้นั้นต่อไปอีกด้วย ปัจจุบันนี้เทคโนโลยีบางอย่างที่ญี่ปุ่นนำเข้าจากต่างประเทศ ได้พัฒนาก้าวหน้าไปมากกว่าในประเทศเจ้าของเดิม และในที่สุดประเทศต้นตำหรับของเทคโนโลยีนั้นเอง กลับต้องนำเทคโนโลยีที่ได้พัฒนาขึ้นมากในประเทศญี่ปุ่น กลับเข้าประเทศอีกครั้งหนึ่ง

ลักษณะพิเศษของเอกสารสิทธิบัตร

๑. เอกสารสิทธิบัตรให้ข้อสนเทศที่ใหม่ เป็ด

	ปีที่พิมพ์สิทธิบัตร	ปีที่พิมพ์ครั้งแรกในเอกสารอื่น ๆ
Hollerith (punched card)	1889	1914
Baird (television)	1923	1928
Whittle (jet engine)	1936	1946
Morrogh (ductile cast iron)	1939	1947
Ziegler, Natta (polymerization catalysts)	1953	1960

๒. เอกสารสิทธิบัตรให้ข้อสนเทศที่ไม่อาจหาได้จากเอกสารอื่น ๆ ได้มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับข้อสนเทศทางเทคโนโลยีในเอกสารสิทธิบัตร และในเอกสารประเภทอื่น ๆ (๔) พบว่าในปี ๑๙๖๘ และ ๑๙๗๒ เฉลี่ยแล้วข้อสนเทศทางเทคโนโลยีที่เปิดเผยในเอกสารสิทธิบัตรร้อยละ ๗๐.๗ ไม่เคยปรากฏในเอกสารประเภทอื่นเลย และข้อสนเทศที่มีปรากฏในเอกสารประเภทอื่นอีกประมาณร้อยละ ๒๙.๓ นั้นเพียงร้อยละ ๑๖ เท่านั้น ที่มีข้อสนเทศเกือบทั้งหมดที่ได้เปิดเผยไว้ในเอกสารสิทธิบัตร ส่วนที่เหลือร้อยละ ๑๓.๓ มีข้อสนเทศดังกล่าวเพียงบางส่วนเท่านั้น

เผยโดยละเอียดเป็นครั้งแรก เนื่องด้วยความรู้ที่เปิดเผยในเอกสารสิทธิบัตร เป็นความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ในทางการผลิตได้ และผู้ยื่นคำขอในเรื่องเดียวกัน คนแรกเท่านั้นที่มีสิทธิ์ได้รับเอกสิทธิ์ เจ้าของความรู้ จึงจำเป็นต้องยื่นคำขอจดทะเบียนสิทธิบัตรอย่างเร่งรีบ เพราะถ้าช้าไป ผู้คนที่กำลังทำในเรื่องเดียวกันอาจทำได้สำเร็จและยื่นคำขอก่อน ด้วยเหตุนี้ข้อสนเทศในเอกสารสิทธิบัตรใหม่โดยทั่วไป จึงเป็นข้อสนเทศที่ใหม่ที่สุด ไม่เคยปรากฏโดยละเอียดในเอกสารประเภทอื่น ๆ มาก่อน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างข้างล่างนี้ (๓)

ปีที่พิมพ์สิทธิบัตร	ปีที่พิมพ์ครั้งแรกในเอกสารอื่น ๆ
1889	1914
1923	1928
1936	1946
1939	1947
1953	1960

ข้อสนเทศที่ได้จากเอกสารสิทธิบัตร เป็นข้อสนเทศที่มีค่าควรรู้อย่างมากที่สุด เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไป ไม่ว่าเรื่องนั้นจะเล็กหรือใหญ่ ง่ายหรือยาก

๓. เอกสารสิทธิบัตรในระยะหลังมีรูปแบบการตีพิมพ์ที่ถูกกำหนดขึ้นใช้เป็นสากล กล่าวคือ ในหน้าแรกมีข้อมูลบรรณานุกรม (bibliographic data) ไว้ให้ครบถ้วน ถึงแม้จะมีหลายภาษา เพราะออกโดยประเทศต่าง ๆ เมื่อมี INID code (๕) กำกับไว้ ช่วยให้ทราบข้อมูลบรรณานุกรมได้สะดวก ในหน้าต่อไปมีข้อสนเทศที่บอกให้ทราบถึงความเป็นมาของเรื่องที่

ประดิษฐ์ขึ้น ถ้าเป็นการปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้น จะบอกไว้ด้วยว่าของเดิมมีข้อเสีย มีปัญหาอย่างไรบ้าง แล้วจึงอธิบายถึงกรรมวิธี หรือการประดิษฐ์ที่หาขึ้นใหม่ ในบางเรื่องมีตัวอย่างการทำไว้ให้ด้วย บางเรื่องมีรูปแสดง เป็นกราฟ diagrams drawings ฯ พร้อมทั้งคำอธิบาย บางเรื่องมีตารางเปรียบเทียบ ส่วนสุดท้ายที่เป็นข้อดีสิทธินั้น ในข้อแรกมักจะเป็นสรุปส่วนที่สำคัญของการประดิษฐ์ด้วย

ปัจจุบันนี้เอกสารสิทธิบัตรส่วนมาก มีสาระสังเขปไว้ให้ในหน้าแรก ซึ่งช่วยให้การอ่านสรุปเรื่องทั้งหมดทำได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว

๔. เอกสารสิทธิบัตรมีรายชื่อเอกสารอ้างอิงไว้ให้พร้อม ปัจจุบันนี้สิทธิบัตรของบางประเทศรวบรวมรายชื่อเอกสารอ้างอิงไว้ในหน้าแรก โดยทั่วไปแล้วในส่วนที่กล่าวถึงความเป็นมาของการประดิษฐ์ มีรายชื่อเอกสารอ้างอิงไว้ให้ด้วย หรือถ้าเป็นการประดิษฐ์ที่ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรในหลายประเทศไปยังองค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก (World Intellectual Property Organization WIPO) ภายใต้สนธิสัญญาความร่วมมือทางสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty) สิทธิบัตรฉบับคำขอ (PCT Application) ที่ WIPO จัดพิมพ์เผยแพร่ มีรายงานการค้นหา (international search report) บอกให้ทราบว่าสิทธิบัตรเลขที่อะไรบ้างที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์ที่ยื่นคำขอ ซึ่งอาจเป็นสิทธิบัตรที่เป็น ภูมิหลังของการประดิษฐ์ หรือเป็นสิทธิบัตรเรื่องที่ตรงกัน ผู้ใช้ที่ต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมย้อนหลังไป สามารถหามาอ่านได้โดยสะดวก เอกสารสิทธิบัตรจึงช่วยให้ผู้ที่สนใจในเรื่องนั้น แต่ยังไม่มีความรู้เพียงพอสามารถศึกษาย้อนหลังไปจนเข้าใจได้ และทำ

ให้ทราบประวัติของสิ่งประดิษฐ์นั้นว่าพัฒนามาอย่างไรได้อีกด้วย

๕. เอกสารสิทธิบัตรในระยะหลัง มีสัญลักษณ์จำแนกสิทธิบัตรซึ่งจัดตามแผนการจัดจำแนกสิทธิบัตรระหว่างชาติ (International Patent Classification IPC) ไว้ให้พร้อม ทำให้การจัดเก็บและการค้นหาเอกสารประเภทนี้ตามสาขาของเทคโนโลยีทำได้โดยสะดวกขึ้น ไม่ว่าสิทธิบัตรนั้นจะเป็นของชาติใด หรือ องค์การระหว่างชาติใดก็ตาม และสามารถค้นหามาใช้ได้โดยง่ายถ้าทราบสัญลักษณ์จำแนกสิทธิบัตรของเรื่องที่ต้องการ

๖. เอกสารสิทธิบัตรมี วัน เดือน ปี ที่ยื่นขอคำ และที่ออกสิทธิบัตร ทำให้ทราบระยะเวลาของการคุ้มครองสิทธิได้โดยง่าย

๗. เอกสารสิทธิบัตรมีชื่อและที่อยู่ของผู้ยื่นคำขอ หรือผู้ทรงสิทธิ ถ้าต้องการติดต่อขอทราบเงื่อนไขในการอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตร (license) หรือค่าตอบแทนในการขอใช้สิทธิ์ตามสิทธิบัตร (royalty) อาจทำได้โดยสะดวก

๘. เอกสารสิทธิบัตรเรื่องเดียวกัน อาจมีได้หลายภาษา ทั้งนี้เพราะได้ยื่นคำขอในหลายประเทศที่ใช้ภาษาแตกต่างกัน ผู้ใช้จึงไม่จำเป็นต้องแปล แต่อาจเลือกใช้เอกสารสิทธิบัตรฉบับที่ตนอ่านเข้าใจได้

๙. เอกสารสิทธิบัตรเป็นสิ่งพิมพ์ของรัฐบาล ซึ่งไม่มีการสงวนลิขสิทธิ์ ใครจะถ่ายทำสำเนาเพื่อใช้ย่อมทำได้ตามต้องการ

๑๐. เอกสารสิทธิบัตรมีคู่มือ ธรรมเนียม และแผนการจัดจำแนกสิทธิบัตรโดยเฉพาะ เอกสารทางสิทธิบัตร (๖) ในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งจัดพิมพ์โดยสำนักงานและองค์การสิทธิบัตร ศูนย์เอกสารสิทธิบัตรระหว่าง

ชาติ (International Patent Documentation Center INPADOC) สถาบันและบริษัทซึ่งประกอบกิจการด้านข้อสนเทศสิทธิบัตรโดยเฉพาะ มีอยู่จำนวนมาก เอกสารเหล่านี้ช่วยอำนวยความสะดวกในการติดตามและค้นหาข้อสนเทศ จากเอกสารสิทธิบัตรจำนวนมาก

สรุปได้ว่า ข้อสนเทศในเอกสารสิทธิบัตร อาจแบ่งได้เป็น ๓ ส่วนใหญ่ ๆ ดังนี้

๑. ข้อมูลบรรณานุกรมและเทคโนโลยี
๒. ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๓. ข้อถ้อยสิทธิ์ หรือส่วนของความรู้ที่ผู้ทรงสิทธิ์ได้รับการคุ้มครองในเวลาที่ได้รับเอกสิทธิ์

ประโยชน์ของข้อสนเทศในเอกสารสิทธิบัตร

ข้อสนเทศสิทธิบัตรให้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (๗)

๑. ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี การถ่ายทอดเทคโนโลยี คือ การถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญทางเทคโนโลยี ข้อสนเทศในเอกสารสิทธิบัตรบอกให้ทราบถึงวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์ต่างๆ ยิ่งถ้าเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ แล้ว วิธีการผลิตจะไม่ปรากฏในเอกสารชนิดอื่นเลย นอกจากในเอกสารสิทธิบัตรที่ออกใหม่ ๆ การปรับปรุงวิธีการผลิตก็เช่นเดียวกัน ไม่อาจหาได้จากเอกสารชนิดอื่น ๆ

ในการออกแบบกรรมวิธีการผลิตและแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ผู้ออกแบบสามารถเลือกแบบกรรมวิธีต่าง ๆ ซึ่งได้มีการพัฒนาเรื่อยมาจากเอกสารสิทธิบัตรในเรื่องที่ต้องการ

มีการประดิษฐ์จำนวนมากเหมือนกันที่ผู้ซึ่งปฏิบัติงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ สามารถประดิษฐ์หรือค้นพบวิธีทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้น และได้รับ

สิทธิบัตร ในเรื่องเหล่านั้น อีกหลายปีต่อมา ความต้องการใช้ประโยชน์จากการประดิษฐ์นั้นจึงได้เกิดขึ้น ขอยกตัวอย่างเพียง ๒ เรื่องคือ กังหันก๊าซ ได้มีผู้ประดิษฐ์ขึ้น ในปี ค.ศ. ๑๙๒๘ เอกสารสิทธิบัตรเรื่องนี้วางอยู่บนชั้น จนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงได้มีผู้นำไปใช้ประโยชน์ และอีกตัวอย่างหนึ่งคือ ดี ดี ที ได้มีผู้สังเคราะห์ขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๘๗๔ อีก ๖๕ ปีต่อมา จึงได้มีผู้พบว่าเป็นยาฆ่าแมลงที่ได้ผลชงัดและผลิตขึ้นใช้ประโยชน์

ข้อสนเทศในเอกสารสิทธิบัตร อาจช่วยให้เกิดความคิดที่จะผลิตสินค้าบางอย่างได้ และถ้าไม่สามารถทำได้เอง ก็ทราบแหล่งที่จะติดต่อขอทำสัญญาอนุญาตให้ทำการผลิตได้ โดยผู้อนุญาตให้รายละเอียดเพิ่มเติมจนสามารถผลิตเป็นสินค้าได้ และผู้ขออนุญาตเสียเงินค่าตอบแทนตามแต่จะตกลงกัน

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว การค้นหาข้อสนเทศในเอกสารสิทธิบัตรอาจกระตุ้นให้เกิดความคิดใหม่ ๆ และ/หรือฟื้นฟูความคิดเก่า ๆ ขึ้นมาทำใหม่ด้วยการใช้วัสดุและเทคโนโลยีใหม่ ๆ และทำให้ทราบถึงสิ่งซึ่งได้รับการคุ้มครองสิทธิ์ในต่างประเทศ แต่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิ์ในประเทศ หรือการประดิษฐ์นั้นหมดอายุการคุ้มครองสิทธิ์แล้ว ดังนั้น จึงอาจประกอบการอุตสาหกรรมในประเทศได้โดยไม่ต้องเสียค่าตอบแทนแต่อย่างใดเลย ถ้าสามารถทำได้เอง และนอกจากจะผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศแล้วยังสามารถส่งออกไปขายในประเทศที่ยังไม่มีการออกสิทธิบัตรเพื่อคุ้มครองสิทธิ์ในการประดิษฐ์นั้นได้อีกด้วย

สรุปได้ว่า **ข้อเสนอเทคโนโลยีบัตรเป็นเสมือนกระดานกระโดด สำหรับก้าวกระโดดไปสู่การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และการทำสิ่งใหม่ๆ ทุกชนิด ในอดีตที่ผ่านมา ผู้ที่ให้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ทำสิ่งใหม่ ๆ คือผู้ที่ประสบความสำเร็จในเชิงการค้ามากกว่านักประดิษฐ์**

๒. **ด้านการเจรจาต่อรองในการซื้อ—ขาย เทคโนโลยี** ผู้ที่ประสงค์จะซื้อเทคโนโลยี มีโอกาสศึกษากรรมวิธีการผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน ซึ่งอาจผลิตได้หลายวิธี จากเอกสารสิทธิบัตรต่าง ๆ ทำให้มีความรอบรู้ในเทคโนโลยีการผลิตสินค้านั้น ๆ เพียงพอที่จะเจรจาต่อรองกับผู้ขายได้โดยไม่เสียเปรียบ

๓. **ด้านการแก้ปัญหาทางเทคนิค** เมื่อมีปัญหาทางเทคนิคซึ่งไม่อาจแก้ไขได้โดยง่าย และผู้ที่เกี่ยวข้องก็ได้มีความรอบรู้ในเรื่องนั้นในขั้นนำหน้าผู้อื่นอยู่ ทางแก้ปัญหาที่ดีที่สุดก็คือ เริ่มต้นตรวจสอบ ค้นหาจากเอกสารสิทธิบัตรเสียก่อนว่ายังไม่เคยมีผู้ค้นพบวิธีแก้ปัญหานั้นแล้ว ก่อนที่จะลงมือทดลอง ค้นคว้า วิจัย หาวิธีแก้ปัญหานั้นด้วยตนเอง ต้องเสียทั้งค่าใช้จ่ายและเวลาในการศึกษา วิจัย และทดลอง ซึ่งอาจไม่จำเป็นเลย ถ้าวิธีแก้ปัญหานั้นได้มีปรากฏอยู่แล้วในเอกสารสิทธิบัตร ดังตัวอย่างของเรื่องต่อไปนี้ ซึ่งเกิดขึ้นในต่างประเทศ

บริษัท ก. เผชิญกับปัญหาทางเทคนิคอย่างหนึ่ง วิศวกรของบริษัทจึงศึกษา และทดลอง หาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้จ่ายเงินไปจำนวนหนึ่งและเสียเวลาไป ๖ เดือน จึงพบวิธีแก้ปัญหานั้น วิธีที่พบเป็นวิธีที่ฉลาดมาก จึงมีผู้เสนอแนะว่าควรรยื่นคำขอรับสิทธิบัตรไว้ ฝ่ายจัดการเห็นสมควร บริษัท ก. จึงยื่นคำขอรับสิทธิบัตร ต่อมาได้รับแจ้งว่า วิธีแก้ปัญหานั้น

บริษัทค้นพบนั้น ได้มีบอกไว้แล้วในเอกสารสิทธิบัตร เลขที่ ๒๓๔๕๖๗ ซึ่ง นาย ฮ. เป็นผู้ทรงสิทธิ์มา ๕ ปีแล้ว ยิ่งไปกว่านั้น ขณะนั้น นาย ฮ. ได้หมดสิทธิ์ในสิทธิบัตรนั้นแล้วด้วย เพราะไม่ได้จ่ายเงินค่าธรรมเนียมประจำปีนั้น

เรื่องนี้ เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า วิศวกรของบริษัท ก. ได้สนใจที่จะหาวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากเอกสารสิทธิบัตรที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นก่อนที่จะลงมือค้นคว้า ทดลองแก้ปัญหาด้วยตนเอง บริษัทจะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ลุล่วงไปได้ทันที ไม่ต้องใช้เวลาถึง ๖ เดือน โดยเสียค่าใช้จ่ายเพียงแค่ราคาเอกสารสิทธิบัตรหนึ่งฉบับไม่เกิน ๑๐๐ บาท

กรณีดังกล่าว บริษัท ก. ยังโชคดียิ่งนัก ที่นาย ฮ. ได้หมดสิทธิ์ในเรื่องนั้นแล้ว เพราะถ้า นาย ฮ. ยังทรงสิทธิ์อยู่ นอกจากบริษัท ก. ต้องจ่ายเงินไปจำนวนหนึ่ง และเสียเวลา ๖ เดือน เพื่อแก้ปัญหานั้นแล้ว ยังอาจจะถูกนาย ฮ. ฟ้องเรียกค่าเสียหาย และ/หรือค่าตอบแทนตามสิทธิ์ในเรื่องนั้นได้อีกด้วย

๔. **ด้านการวิจัยและพัฒนา เอกสารสิทธิบัตร** ให้ข้อเสนอแนะซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีเลิศสำหรับนักค้นคว้า วิจัย การศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่ต้องการวิจัยและพัฒนาจากเอกสารสิทธิบัตรเสียก่อน จนแน่ใจได้ว่ายังไม่เคยมีผู้ใดทำมาก่อน ก่อนที่จะลงมือทำการวิจัย และทดลองในห้องปฏิบัติการ จะช่วยให้ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่คิดว่าใหม่แต่ไม่ใหม่จริง เพราะมีผู้รู้ก่อนแล้ว และได้เปิดเผยความรู้นั้นไว้แล้วในเอกสารสิทธิบัตร สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เลย โดยไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายดังกล่าวแล้ว และ

ถึงแม้ว่า เมื่อค้นหาจากเอกสารสิทธิบัตรแล้ว ไม่พบว่าได้เคยมีผู้ใดทำการวิจัยในเรื่องที่ประสงค์จะทำ ในระหว่างการค้นหา ก็อาจจะได้ความคิดดีๆ บางประการที่เป็นประโยชน์ต่องานที่กำลังทำอยู่ หรือจะทำในอนาคต และอย่างน้อยที่สุดก็จะแน่ใจได้ว่า ยังไม่มีผู้ใดได้เคยรับสิทธิบัตรในเรื่องนั้นไว้แล้ว จึงเป็นการสมควรแล้วที่จะลงมือทำการวิจัยและทดลองในเรื่องนั้น

๕. ด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เอกสารสิทธิบัตรเป็นแหล่งสะสม รวบรวม ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สำคัญ ผู้ศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งได้พัฒนาเรื่อยมา ทำให้มีความรู้พื้นฐานในเทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง พอที่จะรับการถ่ายทอดความรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

๖. ด้านการติดตามดูความเคลื่อนไหวในกิจการของบริษัทคู่แข่ง ในประเทศที่พัฒนาแล้ว บริษัทอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีกิจการขนาดใหญ่ มีหน่วยงานวิจัย และพัฒนาผลิตภัณฑ์ และนำผลการวิจัยไปขอจดทะเบียนสิทธิบัตร เพื่อขอรับการคุ้มครองสิทธิบริษัทที่เป็นคู่แข่งกันจะคอยสนใจติดตามดูเรื่องของบริษัทที่อื่นขอรับสิทธิบัตร เพื่อให้ทราบถึงกิจการที่กำลังดำเนินอยู่ ตลอดจนแนวทางการสนใจและความก้าวหน้าของบริษัทคู่แข่ง

นอกจากนี้ในการตัดสินใจของบริษัทบางบริษัทที่ประสงค์จะรวมกิจการเข้าด้วยกัน อาจอาศัยข้อเสนอแนะจากเอกสารสิทธิบัตรของบริษัทที่ประสงค์จะรวมด้วย ช่วยในการตัดสินใจได้อีกด้วย

๗. ด้านการติดตาม ประเมิน และคาดคะเนความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ถ้าปราศจากเอกสารสิทธิบัตรแล้ว เราจะไม่มีทางทราบเทคโนโลยีล่าสุดในสาขาต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วได้เลย

ประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต และญี่ปุ่น ใช้ข้อเสนอแนะจากเอกสารสิทธิบัตรเป็นเครื่องมือในการประเมินและคาดคะเนความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในประเทศของตนเองและในประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศคู่แข่งชั้นในทางเศรษฐกิจ

ตามที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า เอกสารสิทธิบัตรคือ **บุมทรัพย์ทางปัญญาและเทคโนโลยีที่คนรุ่นก่อนค้นพบและสะสมไว้เป็นมรดกตกทอดแก่คนรุ่นต่อ ๆ ไป สืบเนื่องกันตลอดไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด**

ความสูญเสียอันเนื่องมาจากการไม่ใช้ประโยชน์จากข้อเสนอแนะในเอกสารสิทธิบัตร

ความสูญเสียอันเนื่องมาจากการไม่รู้คุณค่าและประโยชน์ ที่อาจได้รับจากข้อเสนอแนะในเอกสารสิทธิบัตร ถ้าคิดเป็นมูลค่าก็จะได้ตัวเลขสูงน่าตกใจ เพราะนอกจากการเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการหาวิธีแก้ปัญหา และในการวิจัยและพัฒนาในเรื่องที่มีผู้รู้อยู่แล้ว การที่ไม่ทราบวิธีผลิตที่ดีกว่า ที่มีอยู่แล้วในเอกสารสิทธิบัตรที่ดีหรือการที่ไม่ผลิตสินค้าที่ควรผลิต เพราะไม่ทราบว่าผู้ประดิษฐ์ได้แล้วก็ดี เป็นการไม่ลดค่าใช้จ่าย หรือไม่เพิ่มรายได้ที่ควรจะได้ ซึ่งย่อมถือได้ว่าเป็นความสูญเสียเช่นกัน

ในด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การที่ไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วในเอกสารสิทธิบัตร และไม่อาจนำความรู้เหล่านั้นไปเป็น พื้นฐานในการศึกษา วิจัย เพื่อให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้นในขั้นต่อไปได้อีก หรือเพื่อให้ความรอบรู้และความสามารถ พอที่จะรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี

โนโลยีจากต่างประเทศได้โดยสะดวก จัดว่าเป็นความ
สูญเสียที่มีผลต่อเนื่องไปถึงอนาคตของชาติ

ตามที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด จะเห็นได้ว่าความ
สูญเสียอันเนื่องมาจากการไม่ใช้ประโยชน์จาก

ข้อสนเทศในเอกสารสิทธิบัตร สำหรับประเทศ
ที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศของเรานั้น เป็น
ความสูญเสียที่มีมูลค่ามหาศาลทีเดียว

เอกสารอ้างอิง

1. We are number one. Chemtech 9 (10) 1979 : 621
2. Japan. Patent Office. Documentation Division. Situations of patent information activities in Japan. Tokyo, 1981.
3. Technological information contained in patent documents : international patent classification/ prepared by the International Bureau of WIPO and presented in the Introductory Seminar on General Aspects of Industrial Property, Geneva Sept. 14 to 16, 1983. Geneva, World Intellectual Property Organization 1983 (ISIP/83/8)
4. Terapane, John F. A unique source of information. Chemtech 8 (5) 1978 : 272—276.
5. WIPO Handbook on patent information and documentation Vol. 1 Geneva, World Intellectual Property Organization 1981 (WIPO publ. 208).
6. ทวีลักษณ์ บุญคง เอกสารทางสิทธิบัตร กรุงเทพฯ กรมวิทยาศาสตร์บริการ ๒๕๒๖
7. Australia. Patent Trade Marks and Designs Office. Patent literature, a source of technical information. Canberra, 1981.

